

Мы чакалі ад тэатра оперы і балета чыста беларускай пастаноўкі і дачакаліся «Анастасіі» — страшна прыгожага двухактовага балета пра Анастасію Слуцкую, татарскія напады і каханне. Музыка Вячаслава Кузнецова, лібрэта Анатоля Дзялендзіка (аўтара сцэнарыя кінафільма «Анастасія Слуцкая»), харэаграфія Юрыя Траяна і эпізод з беларускай гісторыі, які мы мала ведаем, таму можам па-рознаму абыгрываць, увасобіліся ў новай пастаноўцы Вялікага.

Тэатр, бывае, папракаюць у тым, што айчыннага прадукту ў ім не знойдзеш днём з агнём. Пакуль на яго сцэне спявае Кармэн і танцуе Жызэль, да беларускага гэта мае дачыненне толькі творчым складам каманды, што працуе над пастаноўкамі. Балет «Анастасія», што звяртаецца да XVI стагоддзя ў нашай гісторыі і жыцця вымушанай быць моцнай, каб абараніць сваіх дзяцей і горад, жанчыны, нейкім чынам запаўняе прабел у рэпертуары. Па-першае, праз гісторыю беларускай зямлі, па-другое, праз матэрыял беларускіх творцаў.

Вытанчанымі рухамі пад вартую асобнай увагі музыку Вячаслава Кузнецова артысты балета раскажваюць гісторыю галоўнай ге-

раіні: Анастасія мае пэўныя пачуцці да князя Міхаіла Глінскага, ці то ў сне, ці то насамрэч, але выходзіць замуж за выбранага бацькам Сямёна Амелькавіча. Саюз падмацоўваецца сапраўдным каханнем і абарочваецца сямейнай ідыліяй з дваймі дзеткамі, але жыццё князя Сямёна мусіць перарвацца праз раптоўны напад Хана Ахмата і яго дачкі Заіры. Апошняя хітрым і несправядлівым ударам нажом у спіну забівае князя, а Анастасія ў сетцы аказваецца падарункам Міхаілу Глінскаму. Другі акт аддадзены іх стасункам: Анастасія праганяе Міхаіла, а ён выратоўвае яе падчас чарговага нападу татар.

У выпадках работы з такімі малавядомымі перыядамі застаецца шмат прасторы

для аўтарскіх варыяцый і спакусы іх рамантызацыі. Што стала і з гісторыяй пра Анастасію Слуцкую: гістарычны фон з'яўляецца толькі кантэкстам, што рухае сентыментальны сюжэт і працягвае герояў. Беларуская праваслаўная зямля церпіць ад вераломства іншаверцаў, але галоўнае тут усё ж любоўны трыкутнік — цудоўны саюз Анастасіі з Сямёнам, каб аб яго смерці больш перажывалі, цвёрдасць духу галоўнай гераіні, якая не прымае Міхаіла Глінскага, і ўчынак апошняга, ад рамантычнасці якога сэрца можа

Тэатр расказвае гісторыю з мінімалісцкімі, але шматграннымі дэкарацыямі, паветранымі сукенкамі і сабалямі на плячах, энергічным Ханам Ахматам, хітрым выгінаннем Заіры, настойлівым збіраннем войска Анастасіі.

Прэм'ера

БЕЛАРУСЬ XVI СТАГОДДЗЯ НА СЦЭНЕ ВЯЛІКАГА ТЭАТРА

Як інтэрпрэтаваць мінулае, каб расказаць рамантычную гісторыю

спыніцца, калі ён нягледзячы ні на што выратоўвае Анастасію і яе горад ад ліхадзеяў-татар.

Другі раз запар — мы памятаем пастаноўку «Саламея», прэм'ера якой пераносілася быццам з-за скаргі вернікаў — Вялікі тэатр расказвае глядачам пра жыццё рашучай, моцнай, смелай жанчыны, што аддана кахае, заварочвае свет вакол сябе і рухае гісторыю. Прычым расказвае з мінімалісцкімі, але шматграннымі дэкарацыямі, лёгкімі сукенкамі і сабалямі на

плячах, энергічным Ханам Ахматам, хітрым выгінаннем Заіры, настойлівым збіраннем войска Анастасіі.

Напэўна, ёсць у пастаноўцы рэверанс у бок праваслаўя, якое маецца на ўвазе ў дэкарацыях і палымяных зваротах Анастасіі да Бога ў цяжкую хвіліну. Ну і нічога, каб не абсалютныя злачынцы без прынцыпаў татары, хаця ў цэлым балет пазбегнуў спрошчаных абсалютаў, маўляў, калі каханне, дык назаўсёды, калі ты моцная, дык усіх пераможаш. Ёсць

Балет «Анастасія»

звяртаецца да XVI стагоддзя ў нашай гісторыі і жыцця вымушанай быць моцнай, каб абараніць сваіх дзяцей і горад, жанчыны.

тут нават са зваротам да гісторыі адначасовае яе адмаўленне, таму што яна служыць толькі нагодай расказаць пра каханне (ці каханні), у якое можна як мага больш дадаць ад сябе.

Але музыка, мова цела (усё ж балетнае мастацтва — вялікае) і незалежны шматок беларускай зямлі — у прэм'ернай пастаноўцы тэатра оперы і балета. Дакладна (калі не шукаць паўтараў і нестыковак) новы беларускі праект Вялікага, які перанёс нашае XVI стагоддзе на сцэну, паказвае, што зварот да гісторыі можа даць бездзянь магчымасцяў для стварэння відовішнага балета.

Ірэна КАЦЯЛОВІЧ.

Фота

Андрэя САЗОНАВА.

Выстаўка

ЗБОРная па мастацкіх відах...

«Беларусь і сучаснае мастацтва» — тэма, што яднае адразу некалькі плоскасцяў, у якіх могуць выказвацца не толькі гледачы і мастацтвазнаўцы. Але тэма патрабуе нават філасофскага разгляду. Пазачасовага — як сама Беларусь і само мастацтва. І вось пункт у прасторы і часе, дзе яны сыходзяцца...

Умоўна можна яго вызначыць па месцы правядзення выставачнага праекта «ZBOR In Progress», адпаведна, — гэта галерэя сучаснага мастацтва «Ў». Але гэта было б занадта проста для сучаснага мастацтва. І па факце аказваецца, што Беларусь можна шукаць па ўсім свеце (як творцаў, што яе прадстаўляюць ці пра яе ствараюць). І за праектам ZBOR фактычна можна было сачыць ужо некалькі дзесяцігоддзяў. Бо насамрэч тое маштабнае даследаванне гісторыі сучаснага мастацтва Беларусі ахоплівае гадоў 30 як мінімум, калі гэтае мастацтва стала вырывацца вонкі нягледзячы на га-тоўнасць (ці негатоўнасць) айчыннага грамадства з ім сутыкацца.

Цяпер, канешне, можна называць канкрэтную дату, калі пачаў паўставаць выставачны праект ZBOR: даследчыцкая платформа KALEKTAR была створана групай мастакоў і куратараў у 2014 годзе, каб праз сеціва прадстаўляць беларускае мастацтва, што ствараецца цяпер. Але ж глеба рыхталася даўно — асобнымі аўтарамі ці ў супольнасці. Ды і сузаснавальнікі платформы KALEKTAR Сяргей Кірушчанка і Сяргей Шабохін добра вядомыя тым, хто ў Беларусі ходзіць на сучасныя выстаўкі. Іх было ўжо

шмат за дзесяцігоддзі — яркіх і спрэчных, канцэптуальных і часам адчайных — калі мастацтва імкнулася, як люстэрка, адлюстраваць нас жа сённяшніх, паказаць адбіткі, зафіксаваныя творцамі з пільным поглядам на людзей ды на жыццё. І ніхто ж не абяцаў, што гэты погляд будзе «адфоташоплены». Ні ў якім разе! — заклікалі мастакі. Толькі непрыхаваны (але мы не заўсёды бачым сябе ў параднай форме?) і лепш, каб канцэптуальны. Ох!..

Не, куратары праекта «Zbor in progress» Максім Тымінько і Андрэй Дурэйка выдатна ведаюць, што гэта такое. І справядліва разлічваюць, што глядач будзе цягнуцца ўслед за імі, уздымаць свой узровень разумення

мастацтва. Недзе так і ёсць: нашых творцаў, што практыкуюць сучаснае мастацтва, разумеюць (і з задавальненнем прымаюць на жыхарства і з выстаўкамі) у розных краінах. І з умоўным «зборам» беларускага сучаснага мастацтва ўжо азнаёміліся нашы суседзі ў Польшчы і ва Украіне (пасля чаго рэзананс і адзнакі былі асабліва значнымі). І вось Радзіма... Нібыта прымяраліся і наважваліся, рызыкавалі і шукалі месца пад сонцам. Тое, што яно ў прынцыпе цяпер ёсць, — ужо прагрэс, бо калі нейкія галерэі заяўляюць сучаснасць як прыярытэт, гэта гаворыць пра тое, што запыт на яе ёсць. Мастакі ідуць!

Іх нямала. Для выстаўкі ў Мінску творы адбіралі, каб прадставіць найбольш важ-

Жанна ГРАК: інсталляцыя «Насценны малюнак».

ная тэндэнцыя, у якіх выяўляюцца беларускія мастакі. Мінская выстаўка прадстаўляе больш чым пяцьдзесят творцаў, якія жывуць і працуюць як у нашай краіне, так і за яе межамі. Разам — больш за дзвесце работ, што былі створаныя з канца 80-х гадоў мінулага стагоддзя да нашых дзён у розных кірунках. Але ёсць такія творы, з якімі складана пазнаёміцца наўпрост, але неабходна, і дапамагае вялікі экран і медыяпрэзентацыя: арыгінальныя відэатворы больш чым дваццаці аўтараў, рэдкія дакументальныя відэаматэрыялы асобных перформансаў і мастацкіх акцый. І як ва ўсім гэтым разабрацца з ходу, калі не ведаў (назіраў) перадагісторыю? Таму прадумана і суправаджэнне праекта: сустрэчы з мастакамі, лекцыі, дыскусіі, куратарскія экскурсіі па экспазіцыі, якая прадоўжыцца да канца лістапада.

Але найбольш важна нават не гэта, таму што любая экспазіцыя мае ўласцівасць закончыцца. Сам праект будзе працягвацца ўсё адно і скрупулёзна фіксаваць і замацоўваць у гісторыі імёны і творы праз стварэнне анлайн-калекцыі, якая фарміруецца праз экспертныя ацэнкі і меркаванні. Яна ўжо змяшчае больш за 150 твораў. І тут не мае значэння, у якой частцы свету жыве аўтар. Тут яны ўсе беларускія, тут яны працягваюць весці дыялог з тымі, хто застаецца ў галоўнай прасторы, якую сучаснае мастацтва імкнецца ўдасканальваць. А яно, якое б ні было — іранічнае ці інтрыгуючае, гучнае ці спрэчнае, — усё адно пра нас. Не падменіш. Не падманеш...

Ларыса ЦІМОШЫК.